PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2008 m. birželio 26 d. *

Byloje T-94/98

Alfonsius Alferink, gyvenantis Hetene (Nyderlandai), ir kiti 67 priede išvardyti ieškovai, iš pradžių atstovaujami advokatų H. Bronkhorst ir E. Pijnacker Hordijk, vėliau – H. Bronkhorst, E. Pijnacker Hordijk ir J. Sluysmans, ir galiausiai – advokato E. Pijnacker Hordijk,

ieškovai,

prieš

Europos Bendrijų Komisiją, atstovaujamą T. van Rijn,

atsakovę,

dėl prašymo atlyginti žalą pagal EB sutarties 178 straipsnį (dabar – EB 235 straipsnis) ir EB sutarties 215 straipsnio antrąją pastraipą (dabar – EB 288 straipsnio antroji pastraipa), kurią ieškovai tariamai patyrė dėl to, kad Komisija, priimdama 1989 m. balandžio 20 d. Reglamentą (EEB) Nr. 1033/89, iš dalies keičiantį Reglamentą (EEB) Nr. 1546/88, nustatantį išsamias papildomo mokesčio, numatyto Reglamento

* Proceso kalba: olandų.

Nr. 804/68 5c straipsnyje, taikymo taisykles (OL L 110, p. 27), kuriame aiškiai ir tiksliai nenurodė, kad pieno gamyba turi būti atnaujinta pirminiame SLOM ūkyje, pažeidė teisinio saugumo principą

EUROPOS BENDRIJŲ
PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas M. Vilaras, teisėjos E. Martins Ribeiro (pranešėja) ir K. Jürimäe,

posėdžio sekretorius J. Plingers, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2007 m. rugsėjo 25 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Teisinis pagrindas

1 1977 m. gegužės 17 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 1078/77, nustatantis priemokų už pasitraukimą iš pieno ir pieno produktų rinkos ir už melžiamų bandų pakeitimą

sistemą (OL L 131, p. 1), numatė mokėti įsipareigojimo neprekiauti arba ūkio rekonversijos priemokas gamintojams, kurie įsipareigoja neprekiauti pienu ar pieno produktais penkerius metus arba neprekiauti pienu ar pieno produktais ir pakeisti melžiamas bandas į mėsines per ketverių metų rekonversijos laikotarpį.

2 Pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiėmę įsipareigojimą pieno gamintojai bendrai yra vadinami „SLOM gamintojais“. Ši santrumpa kilusi iš olandų kalbos sąvokos „slachten en omschakelen“ (skersti ir perorientuoti), apibūdinančio jų pareigas pagal įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos sistemą.

3 1984 m. kovo 31 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 804/68, iš dalies keičiantis Reglamentą Nr. 804/68 dėl bendros pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo (OL L 90, p. 10), ir 1984 m. kovo 31 d. Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 857/84, nustatantis bendrąsias Reglamento (EEB) Nr. 804/68 5c straipsnyje numatyto mokesčio taikymo pieno ir pieno produktų sektoriuje taisykles (OL L 90, p. 13), nuo 1984 m. balandžio 1 d. įvedė papildomą mokestį, renkamą už pristatyto pieno kiekį, kuris viršija referencinį kiekį, nustatomą kiekvienam pirkėjui, neviršijant kiekvienai valstybei narei garantuoto bendro kiekio. Referencinis kiekis, už kurį nemokamas papildomas mokestis, buvo lygus pieno ar pienui ekvivalentiško produkto kiekiui, patiektam gamintojo arba nupirktam pieno perdirbimo įmonės – valstybės narės pasirinktu būdu – per referencinius metus, Nyderlandų Karalystės atveju – per 1983 metus.

4 1984 m. gegužės 16 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 1371/84 (OL L 132, p. 11) buvo nustatytos išsamios 1968 m. birželio 27 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 804/68 dėl bendros pieno ir pieno produktų rinkos organizavimo (OL L 148, p. 13) 5c straipsnyje numatyto papildomo mokesčio taikymo taisyklės. Pastarasis reglamentas buvo panaikintas Reglamentu (EEB) Nr. 1546/88, nustatančiu išsamias papildomo mokesčio, numatyto Reglamento Nr. 804/68 5c straipsnyje, taikymo taisykles (OL L 139, p. 12), kurio dalykas, be kita ko, yra iš naujo suformuluoti atitinkamas taisykles šioje srityje (žr. jo pirmą konstatuojamąją dalį).

5 Referenciniai kiekiai nebuvo suteikti gamintojams, kurie, vykdydami pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiimtą įsipareigojimą, nepatiekė pieno atitinkamos valstybės narės nurodytais referenciniais metais.

6 1988 m. balandžio 28 d. Sprendimais *Mulder* (120/86, Rink. p. 2321, toliau – sprendimas *Mulder I)* ir *von Deetzen* (170/86, Rink. p. 2355, toliau – sprendimas *von Deetzen I*) Teisingumo Teismas pripažino Reglamentą Nr. 857/84, papildytą Reglamentu Nr. 1371/84, negaliojančiu tiek, kiek jis nenumatė skirti referencinio kiekio gamintojams, kurie vykdydami pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiimtą įsipareigojimą, nepatiekė pieno atitinkamos valstybės narės nurodytais referenciniais metais.

7 Po šio sprendimo 6 punkte minėtų sprendimų *Mulder I* ir *von Deetzen I* 1989 m. kovo 20 d. Taryba priėmė Reglamentą Nr. 764/89, iš dalies keičiantį Reglamentą Nr. 857/84 (OL L 84, p. 2), kuris įsigaliojo 1989 m. kovo 29 d., siekdama šiuose sprendimuose numatytų gamintojų kategorijai skirti specialų referencinį kiekį, atitinkantį 60 % jų produkcijos per 12 mėnesių iki pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiimto įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos laikotarpį.

8 Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalies a–d punktuose numatyta:

„12 straipsnio (c punkto) trečiojoje pastraipoje nurodytas gamintojas:

<…>

per tris mėnesius nuo 1989 m. kovo 29 d. pateikęs prašymą, laikinai gauna specialų referencinį kiekį, jeigu jis:

a) nesustabdė savo veiklos pagal Reglamento <…> Nr. 1078/77 2 straipsnio 3 ir 4 dalis ar neperleido viso savo pieno ūkio prieš pasibaigiant įsipareigojimui neprekiauti ar rekonversijos laikotarpiui;

b) grįsdamas savo prašymą kompetentingai institucijai tinkamai įrodo, kad jis savo ūkyje gali pagaminti prašomą referencinį kiekį;

c) įsipareigoja tiesiogiai parduoti pieną ar kitus produktus vartotojui ir (arba) tiekti pieną pirkėjui;

d) įsipareigoja, kiek tai susiję su specialiu referenciniu kiekiu, neteikti prašymų pagal jokią referencinio kiekio atsisakymo programą, kol nepasibaigs papildomo mokesčio laikotarpis.“ (Neoficialus vertimas)

9 Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 3 dalis įtvirtina:

„Jei per dvejų metų nuo 1989 m. kovo 29 d. laikotarpį gamintojas gali kompetentingai valdžios institucijai tinkamai įrodyti, kad jis iš tiesų vėl pradėjo tiesiogiai prekiauti ir (arba) tiekti ir kad šie tiesioginiai pardavimai ir (arba) tiekimas per pastaruosius dvylika mėnesių pasiekė 80 % arba daugiau laikino referencinio kiekio, jam galutinai suteikiamas specialus referencinis kiekis. Priešingu atveju visas laikinas specialus referencinis kiekis grąžinamas į Bendrijos rezervą <…>“ (Neoficialus vertimas)

10 Reglamento Nr. 857/84 12 straipsnio c punktas, iš dalies pakeistas Reglamentu Nr. 764/83, numato, kad „taikant 3a straipsnį gamintoju laikomi ūkininkas, fizinis ar juridinis asmuo arba fizinių ar juridinių asmenų grupė, kurių ūkis yra geografinėje Bendrijos teritorijoje“. (Neoficialus vertimas)

11 Reglamento Nr. 857/84 12 straipsnio d dalyje patikslinta:

„Šiame reglamente:

„d) ūkis“ – tai visi vieno gamintojo valdomi gamybos vienetai, esantys geografinėje Bendrijos teritorijoje.“ (Neoficialus vertimas)

12 Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto 1989 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamentu (EEB) Nr. 1033/89 (OL L 110, p. 27), 3a straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

„(Specialaus referencinio kiekio) prašymas, numatytas Reglamento <…> Nr. 857/84 3a straipsnio 1 dalyje, yra pateikiamas suinteresuotojo gamintojo valstybės narės nurodytai kompetentingai valdžios institucijai pagal jos numatytą tvarką, su sąlyga, kad gamintojas gali įrodyti, jog jis tebevaldo visą ūkį ar jo dalį, kurį jis valdė tuo metu, kai buvo patenkintas prašymas skirti priemoką, numatytas Komisijos reglamento (EEB) Nr. 1391/78 5 straipsnio 2 dalyje.

Kompetentinga valdžios institucija patvirtina, kad gavo prašymą, patikrina, ar laikytasi minėtoje 1 dalyje nustatytų sąlygų, ir įregistruoja gamintojo rašytinius įsipareigojimus.

Įrodymai, leidžiantys nustatyti gamintojo pajėgumą pagaminti prašomą referencinį kiekį, be kita ko, gali būti:

— pasibaigus įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos laikotarpiui jau vykdyti tiesioginis pieno pardavimas ir (arba) tiekimas,

— ūkyje laikoma melžiama banda Reglamento <…> Nr. 1391/78 1 straipsnio 1 dalies (b punkto) prasme,

— ūkio plotas, visada apželdintas žole ir (arba) pašariniais pasėliais, kaip numatyta parengtame sėjomainos ir apsėjimo plane,

— investicijos, numatytos Reglamento <…> Nr. 857/84 3 straipsnio 1 punkto antrojoje pastraipoje.“ (Neoficialus vertimas)

13 Gamintojai, kurie prisiėmė įsipareigojimą neprekiauti ar pertvarkyti ūkį ir kurie pagal Reglamentą Nr. 764/89 gavo „specialų“ referencinį kiekį, vadinami „SLOM I gamintojais“.

14 1990 m. gruodžio 11 d. Sprendime *Spagl* (C-189/89, Rink. p. I-4539) Teisingumo Teismas pripažino Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu N. 764/89, 3a straipsnio 1 dalies pirmą įtrauką negaliojančia tiek, kiek ji nenumatė skirti specialaus referencinio kiekio pagal šią nuostatą gamintojams, kurių įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos laikotarpis, įgyvendinant pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiimtą įsipareigojimą, pasibaigė iki 1983 m. gruodžio 31 d. arba tam tikrais atvejais iki 1983 m. rugsėjo 30 dienos.

15 Priėmus šio sprendimo 14 punkte minėtą sprendimą *Spagl*, 1991 m. birželio 13 d. Taryba priėmė Reglamentą (EEB) Nr. 1639/91, iš dalies keičiantį Reglamentą Nr. 857/84 (OL L 150, p. 35), kuris, panaikindamas Teisingumo Teismo negaliojančiomis pripažintas sąlygas, leido skirti specialius referencinius kiekius tam tikriems gamintojams. Pastarieji vadinami „SLOM II gamintojais“.

16 1992 m. gegužės 19 d. tarpiniu Sprendimu *Mulder ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* (C-304/89 ir C-37/90, Rink. p. I-3061, toliau – sprendimas *Mulder II*) Teisingumo Teismas pripažino, kad Bendrija turi atlyginti žalą tam tikriems pieno gamintojams,

kurie prisiėmė įsipareigojimus pagal Reglamentą Nr. 1078/77 ir todėl negalėjo prekiauti pienu dėl Reglamento Nr. 857/84 įgyvendinimo. Teisingumo Teismas nurodė šalims susitarti dėl išmokėtinų sumų dydžio.

17 2000 m. sausio 27 d. Sprendimu *Mulder ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją* (C-104/89 ir C-37/90, Rink. p. I-203) Teisingumo Teismas nusprendė dėl ieškovų bylose, kuriose buvo priimtas 16 punkte minėtas Sprendimas *Mulder II*, reikalaujamos kompensacijos dydžio.

Bylos aplinkybės

18 Ieškovai, Alfonsius Alferink ir kiti 67 Nyderlandų pieno gamintojai, pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiėmė įsipareigojimą neprekiauti.

19 Ieškovai, remdamiesi atitinkamais teisės aktais, Nyderlandų valdžios institucijoms pateikė prašymą skirti specialų referencinį kiekį, kuris jiems leistų gaminti tam tikrą pieno kiekį nemokant papildomo mokesčio. Vieni ieškovai gavo laikiną specialų referencinį kiekį, o kitiems buvo skirtas galutinis specialus referencinis kiekis.

20 Suteikusios pirmiau minėtus specialius referencinius kiekius, Nyderlandų valdžios institucijos atliko patikrinimą, siekdamos nustatyti, ar ieškovai referencinį kiekį gamina laikydamiesi Bendrijos teisės aktuose nustatytų sąlygų. Konstatavusios, kad pieno gamyba nebuvo atnaujinta pirminiame SLOM ūkyje ar tame su tuo pačiu ūkiu susijusiame organizaciniame ir ekonominiame vienete, kuris buvo nurodytas prisiimant įsipareigojimą neprekiauti, nes ieškovai pieno gamybai naudojo iš trečiųjų asmenų išnuomotas gamybos priemones, Nyderlandų valdžios institucijos nusprendė, kad nebuvo laikytasi Bendrijos teisės aktų reikalavimų dėl galutinio referencinio kiekio skyrimo. Todėl jos atsisakė skirti galutinį referencinį kiekį ieškovams,

gavusiems laikiną referencinį kiekį, ir panaikino galutinį referencinį kiekį tiems, kuriems jis jau buvo suteiktas.

21 Ieškovai *College van Beroep voor het bedrijfsleven* (Apeliacinis komercinių administracinių ginčų teismas, Nyderlandai) pareiškė ieškinį dėl Nyderlandų žemės ūkio, gamtos ir žvejybos ministerijos (toliau – ministerija) sprendimų, kuriais jiems atsisakoma skirti galutinį referencinį kiekį ar panaikinamas jau suteiktasis. Jie konkrečiai nurodė, kad, priešingai nei teigia minėta ministerija, atitinkami teisės aktai specialaus referencinio kiekio skyrimui nereikalauja atnaujinti pieno gamybos pirminiame SLOM ūkyje ar tame su tuo pačiu ūkiu susijusiame organizaciniame ir ekonominiame vienete, kuris buvo nurodytas prisiimant įsipareigojimą neprekiauti. *College van Beroep voor het bedrijfsleven* jų ieškinį atmetė.

22 Vienas ieškovų, G. J. Hulter, pareiškė ieškinį dėl žalos atlyginimo *Rechtbank te 's-Gravenhage* (Hagos apylinkės teismas, Nyderlandai) teigdamas, kad nei ministerijos sprendime, nei atitinkamuose teisės aktuose nėra nurodytos arba nepakankamai išsamiai nurodytos sąlygos, taikomos siekiant laikiną referencinį kiekį pakeisti galutiniu referenciniu kiekiu, arba kad teisinga informacija dėl galutinio referencinio kiekio skyrimo nebuvo suteikta tinkamu laiku. Šis ieškinys buvo atmestas 1999 m. sausio 20 d. Sprendimu.

23 G. J. Hulter dėl šio sprendimo pateikė apeliacinį skundą *Gerechtshof te 's-Gravenhage* (Hagos apeliacinis teismas, Nyderlandai), kuris 2000 m. vasario 17 d. Sprendimu patvirtino *Rechtbank te 's-Gravenhage* sprendimą.

24 Tada G. J. Hulter pateikė kasacinį skundą *Hoge Raad der Nederlanden* (Aukščiausiam teismui), kuris buvo atmestas 2002 m. kovo 8 d. Sprendimu.

Procesas

25 1998 m. birželio 19 d. Pirmosios instancijos teismo kanceliarijai pateiktu pareiškimu A. Alferink ir kiti 67 ieškovai, kurie išvardyti priede, pareiškė šį ieškinį.

26 1998 m. rugsėjo 30 d. Pirmosios instancijos teisme įvyko neformalus susirinkimas, kuriame dalyvavo šalių atstovai. Per šį susirinkimą šalys galėjo pateikti savo pastabas dėl bylų, susijusių su SLOM gamintojais, analitinės klasifikacijos, kurią parengė Pirmosios instancijos teismas.

27 1998 m. spalio 8 d. ketvirtosios kolegijos pirmininko nutartimi Pirmosios instancijos teismas sustabdė šios bylos nagrinėjimą.

28 2000 m. gegužės 17 d. Pirmosios instancijos teisme įvyko antrasis neformalus susirinkimas, kuriame dalyvavo šalių atstovai.

29 2002 m. sausio 17 d. Pirmosios instancijos teisme įvyko trečiasis neformalus susirinkimas, kuriame dalyvavo šalių atstovai. Per šį susirinkimą, šalims sutikus, buvo nuspręsta sustabdyti šios bylos nagrinėjimą, kol bus priimtas *Hoge Raad der Nederlanden* sprendimas.

30 2004 m. kovo 30 d. Pirmosios instancijos teismo pirmosios kolegijos pirmininkas nutartimi nurodė atnaujinti šios bylos nagrinėjimą. Dėl to Komisijai buvo nustatytas terminas, per kurį ji turi pateikti savo atsiliepimą į ieškinį. Tada šalys atitinkamai pateikė dubliką ir tripliką.

31 Pasikeitus Pirmosios instancijos teismo kolegijų sudėčiai prasidėjus naujiems teismo darbo metams, teisėja pranešėja buvo paskirta į penktąją kolegiją, kuriai dėl to buvo paskirta ši byla.

32 Remdamasis teisėjos pranešėjos pranešimu, Pirmosios instancijos teismas (penktoji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį, nesiimdamas išankstinių tyrimo priemonių.

33 Per 2007 m. rugsėjo 25 d. posėdį buvo išklausytos šalių kalbos ir atsakymai į Pirmosios instancijos teismo pateiktus klausimus.

Šalių reikalavimai

34 Ieškovai Pirmosios instancijos teismo prašo:

— priteisti iš Bendrijos ieškinio priede nurodytas sumas kaip atlygį už žalą, kurią jie patyrė dėl netinkamos Reglamento Nr. 1546/99 3a straipsnio redakcijos, ir 8 % metines palūkanas nuo priteistų sumų už laikotarpį nuo 1998 m. vasario 23 d. iki visiško jų sumokėjimo datos,

— priteisti iš Bendrijos bylinėjimosi išlaidas.

35 Komisija Pirmosios instancijos teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš ieškovų bylinėjimosi išlaidas.

Dėl prieštaravimo dėl Reglamento Nr. 1546/88 teisėtumo

Šalių argumentai

36 Per posėdį ieškovai pateikė ieškinio pagrindą, susijusį su Reglamento Nr. 1546/88 teisėtumu, teigdami, kad pastarasis sukuria diskriminaciją tarp SLOM ir kitų pieno gamintojų ir pažeidžia teisėtus lūkesčius.

37 Komisija nurodė, kad tai yra naujas ieškinio pagrindas, todėl jis turi būti pripažintas nepriimtinu.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

38 Iš Procedūros reglamento 44 straipsnio 1 dalies c punkto ir 48 straipsnio 2 dalies nuostatų išplaukia, jog Pirmosios instancijos teisme pareikštame ieškinyje turi būti nurodomas bylos dalykas ir teisinių pagrindų, kuriais remiamasi, santrauka ir kad vykstant procesui negalima pateikti naujų teisinių pagrindų, išskyrus tuos atvejus, kai jie grindžiami teisinėmis arba faktinėmis aplinkybėmis, kurios tapo žinomos vykstant procesui. Tačiau pagrindas, kuris toliau plėtoja anksčiau tiesiogiai ar implicitiškai ieškinyje nurodytą pagrindą ir kuris glaudžiai su juo susijęs, turi būti pripažintas priimtinu (1999 m. spalio 14 d. Teisingumo Tesimo sprendimo *Atlanta prieš Europos Bendriją*, C-104/97 P, Rink. p. I-6983, 29 punktas; 2001 m. lapkričio 13 d. Teisingumo Teismo trečiosios kolegijos pirmininko nutarties *Dürbeck prieš Komisiją*, C-430/00 P, Rink. p. I-8547, 17 punktas ir 2007 m. kovo 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *France Télécom prieš Komisiją*, T-340/04, Rink. p. II-573, 164 punktas).

39 Šiuo atveju reikia konstatuoti, kad su Reglamento Nr. 1546/88 teisėtumu susijęs ieškinio pagrindas yra naujas pagrindas, kuris nėra grindžiamas vykstant procesui paaiškėjusiomis teisinėmis arba faktinėmis aplinkybėmis ir kurio negalima laikyti glaudžiai su juo susijusiu pagrindu, papildančiu anksčiau tiesiogiai ar implicitiškai ieškinyje nurodytą pagrindą (šiuo klausimu žr. 2002 m. lapkričio 28 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Scan Office Design prieš Komisiją*, T-40/01, Rink. p. II-5043, 96 punktą). Be to, ieškovai visiškai nenurodė priežasčių, kodėl šis prieštaravimas dėl teisėtumo galėjo būti pareikštas tik per posėdį. Iš to išplaukia, kad šis ieškinio pagrindas turi būti atmestas kaip nepriimtinas.

Dėl prašymo atlyginti žalą

Šalių argumentai

40 Ieškovai primena, jog dėl to, kad praėjo daug metų nuo sutikimo prisiimti įsipareigojimą neprekiauti ir laikino specialaus referencinio kiekio skyrimo, jų ūkiai nebegalėjo atnaujinti melžiamų gyvulių auginimo veiklos, kurią jie anksčiau vykdė, todėl jie pasinaudojo iš trečiųjų asmenų išsinuomotomis gamybos priemonėmis, kaip antai tvartas ar pienui skirti įrenginiai. Taigi ieškovams suteikti laikini referenciniai kiekiai nebuvo pakeisti į galutinius arba buvo panaikinti jau suteikti galutiniai referenciniai kiekiai.

41 Jie pažymi, kad, ministerijos, *College van Beroep voor het bedrijfsleven* ir Komisijos teigimu, Bendrijos teisė, o konkrečiai tariant, Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnis turi būti aiškinamas taip: siekiant, kad būtų suteiktas galutinis referencinis kiekis, laikinas referencinis kiekis turi būti gaminamas pirminiame SLOM ūkyje ar tame su tuo pačiu ūkiu susijusiame organizaciniame ir ekonominiame vienete, kuris buvo nurodytas prisiimant SLOM

įsipareigojimą. Todėl sąlygos skirti referencinį kiekį nėra tenkinamos, jei naudojamos gamybos priemonės yra išnuomotos iš trečiųjų asmenų.

42 1995 m. vasario 15 d. laišku Komisija, atsakydama į ieškovų 1994 m. spalio 13 d. laišką, patikslino, kad *College van Beroep voor het bedrijfsleven* sprendimas teisingai atspindėjo Bendrijos teisės aktus, nustatančius, koks turi būti ūkis, kuriame bus gaminamas specialus referencinis kiekis, t. y. pirminis SLOM ūkis, visas ar jo dalis, įskaitant visus priedus iki laikino referencinio kiekio suteikimo dienos. Šiuo atžvilgiu Komisija nurodo 1992 m. gruodžio 3 d. Teisingumo Teismo sprendimą *O'Brien* (C-86/90, Rink. p. I-6251), ypač jo 16 ir 17 punktus, iš kurių aiškiai išplaukia, kad atitinkamas ūkis yra tas, kuris egzistavo tuo metu, kai buvo paskirtas referencinis kiekis, su sąlyga, kad norint, jog būtų suteiktas galutinis referencinis kiekis, gamintojas „vis dar valdo tą patį ūkį ar jo dalį, kurį jis valdė tuo metu, kai buvo patenkintas jo prašymas skirti priemoką" (17 punktas).

43 Tame pačiame laiške Komisija pridūrė, kad iš ieškovų atstovo jai pateiktų faktinių aplinkybių matyti, jog pastarieji nebuvo pirmesniame punkte apibūdintoje padėtyje, nes vieni jų turėjo pirminį SLOM ūkį, bet jo nenaudojo specialaus referencinio kiekio gamybai, o kitų ūkis, kuriame gamintas referencinis kiekis, buvo įsigytas jau suteikus laikiną referencinį kiekį. Dar Komisija patikslino, kad išvados, kurias būtų galima padaryti dėl specialaus referencinio kiekio gamybos priemonių nuomos, turėtų būti nagrinėjamos atsižvelgiant į šias pirmiau nurodytas pastabas, susijusias su šių priemonių įsigijimo ir jų inkorporavimo į pirminį SLOM ūkį data. Galiausiai Komisija nurodė, kad 1991 m. sausio 15 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Ballmann* (C-341/89, Rink. p. I-25), priešingai nei suprato ieškovai, nebuvo susijęs su SLOM gamintojais.

44 Vis dėlto ieškovai mano, kad iš Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio 1 dalies matyti, jog laikino referencinio kiekio paraišką pateikęs asmuo neturi valdyti viso pirminio SLOM ūkio. Iš tiesų, kadangi pakaktų tik šio ūkio dalies, nors ir nedidelės, naudojimo, laikinas referencinis kiekis visada būtų gaminamas panaudojant kitas gamybos priemones. Todėl, ieškovų

teigimu, pakanka, kad gamintojas tebeturėtų dalį gamybos vienetų, kuriuos jis valdė, prisiimdamas įsipareigojimą neprekiauti.

45 Be to, kitos Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio nuostatos patvirtina, kad skirtas referencinis kiekis galėjo būti laisvai gaminamas naudojant pirminiam SLOM ūkiui nepriklausančias gamybos priemones. Šiuo atžvilgiu ieškovai pažymi, kad, siekiant įrodyti gamintojo pajėgumą pagaminti prašomą referencinį kiekį, kaip įrodymas pripažįstamas plotas, visada apželdintas žole ir (arba) pašariniais pasėliais, kaip numatyta parengtame sėjomainos ir apsėjimo plane. Minėtame 3a straipsnyje nenurodyta jokia sąlyga, iš kurios išplauktų, kad turimas omenyje visada apželdintas žole ar kitas plotas, priklausantis pirminiam SLOM ūkiui. Tas pats principas taikytinas ir minėto 3a straipsnio paskutinėje įtraukoje nurodytoms investicijoms, susijusiomis iš esmės su laikotarpiu po SLOM sutarties pasibaigimo (t. y. investicijos, padarytos įgyvendinant iki 1984 m. spalio 1 d. pateiktą plėtros projektą).

46 Be to, nei Reglamentas Nr. 1078/77, nei pastaruoju pagrįsti įgyvendinimo reglamentai nenumatė pareigos išlaikyti ūkį, kurio atžvilgiu buvo sutikta prisiimti SLOM įsipareigojimą, tokioje pačioje padėtyje. Jeigu teisės aktų leidėjas norėjo, kad pieno gamyba būtų atnaujinta pirminiame SLOM ūkyje ar tame su tuo pačiu ūkiu susijusiame organizaciniame ir ekonominiame vienete, kuris buvo nurodytas prisiimant SLOM įsipareigojimą neprekiauti, jis turėjo tai aiškiai nurodyti Bendrijos teisės aktuose.

47 Taigi iš kartu skaitomų Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, ir Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, matyti, kad gamintojas turėjo gebėti pagaminti prašomą referencinį kiekį naudodamasis savo valdomais gamybos vienetais ir bent dalis šiam tikslui naudotų minėtų gamybos vienetų turėjo būti tie, kuriuos jis turėjo prisiimdamas įsipareigojimą neprekiauti. Priešingai nei teigia Komisija, šie reglamentai visiškai nenumatė, kad gamyba turėjo būti atnaujinta pirminiame SLOM ūkyje arba organizaciniu ir ekonominiu požiūriu tame pačiame ūkio vienete, kuris buvo nurodytas prisiimant įsipareigojimą neprekiauti.

48 Todėl, priimdama teisės aktus, kuriuose minėtas apribojimas nebuvo aiškiai numatytas ir kurie dėl to yra neadekvatūs, dviprasmiški ir neaiškūs, Komisija padarė klaidą, užtraukiančią jos atsakomybę, nes pažeidė atsargumo principą, taikytiną ir teisės aktų rengimo metodui bei reikalaujantį, kad pastarieji būtų adekvatūs. Šiuo atžvilgiu ieškovai nurodo 1993 m. birželio 8 d. Tarybos rezoliuciją dėl Bendrijos teisės aktų rengimo kokybės (OL C 166, p. 1).

49 Dėl žalos ir priežastinio ryšio tarp klaidos ir žalos ieškovai tvirtina, kad klaidą, dėl kurios jie patyrė žalos, padarė Komisija. Jie teigia, kad įvykdė visas sąlygas, nustatytas laikino referencinio kiekio skyrimui, t. y. galėjo pagaminti referencinį kiekį tame savo ūkyje, kuris egzistavo pateikiant prašymą. Nyderlandų valdžios institucijų, kurios, Komisija teigimu, nusprendė, kad ieškovai neatnaujino pieno gamybos pirminiame SLOM ūkyje arba to nepadarė savarankiškai, t. y. savo pačių rizika ir nauda, pozicija tik parodo, jog ieškovai nevisiškai atnaujino gamybą savo pirminiame SLOM ūkyje dėl to, kad Bendrijos teisės aktai buvo dviprasmiški. Jei Bendrijos teisės aktai būtų aiškesni, ieškovai būtų galėję gaminti remdamiesi kitais gamybos būdais nei tie, kuriuos panaudodami jie padidino savo ūkį, ir taip pasirinkti kitą gamybos būdą jau pirminiame savo SLOM ūkyje.

50 1998 m. vasario 23 d. laišku ieškovai, išskyrus H. J. ten Have, paprašė Komisijos atlyginti patirtą žalą, bet 1998 m. balandžio 17 d. laišku ji atsisakė tai padaryti. Jie patikslino, kad gali pateikti papildomų įrodymų patvirtinti savo poziciją.

51 Komisija visų pirma primena, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką Bendrijos deliktinė atsakomybė kyla tik tuo atveju, kai tenkinamos trys sąlygos: veiksmų, kuriais kaltinama, neteisėtumas, reali žala ir priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir nurodytos žalos. Antra, ieškovų nurodytas reikalavimas, kad teisės aktai būtų adekvatūs, išplaukia iš teisinio saugumo principo, pagal kurį Teisingumo Teismas nusprendė, jog įpareigojimus teisės subjektams nustatantys teisės aktai turi būti aiškūs ir tikslūs, kad jie galėtų aiškiai žinoti savo teises ir pareigas bei atitinkamai elgtis (2003 m. sausio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Cipra ir Kvasnicka*,

C-439/01, Rink. p. I-745, 49 punktas), ir kad aiškinant Bendrijos teisės nuostatą reikia atsižvelgti į jos kontekstą, formuluotę ir teisės akto, kuriam ji priklauso, tikslus. Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnis tenkina šį kriterijų.

52 Komisija teigia, jog kadangi Reglamentas Nr. 1546/88, iš dalies pakeistas Reglamentu Nr. 1033/89, yra taikymo reglamentas, kurį ji priėmė remdamasi Tarybos reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, nuostatomis, jis turi būti skaitomas kartu su pastaruoju. Pagrindinė pareiga yra nustatyta Tarybos reglamente, o taikymo reglamentas gali nustatyti tik tam tikrus išsamesnius kriterijus ar sąlygas.

53 Primindama Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalies b punkto ir 3 dalies turinį, Komisija nurodo, jog kartu skaitant šias dvi nuostatas matyti, kad galutinį specialų referencinį kiekį galima paskirti, tik jei tiesioginis pardavimas ir (arba) tiekimas iš tikrųjų buvo įvykdyti iš pirminio SLOM gamintojo ūkio. Dėl šios priežasties kiekvienas SLOM gamintojas prie savo specialaus referencinio kiekio prašymo pridėjo deklaraciją, kad jis „savo ūkyje iš tikrųjų gali pagaminti skirtą specialų referencinį kiekį“.

54 Be to, Komisija pažymi, kad Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio 1 dalis aiškiai nurodo Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalį ir trečiojoje pastraipoje numato, kad „įrodymai, leidžiantys nustatyti gamintojo pajėgumą pagaminti prašomą referencinį kiekį produkcijos, be kita ko, gali būti <…>“. Ši nuostata, kurią reikia skaityti atsižvelgiant į Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalį, pirmiausia yra skirta Nyderlandų vykdomosios valdžios institucijoms, kurios turėtų įvertinti, ar SLOM gamintojas tenkina Tarybos reglamente įtvirtintą sąlygą, pagal kurią jis savo ūkyje turi sugebėti pagaminti referencinį kiekį produkcijos. Komisija pažymi, kad šioje nuostatoje pateiktas neišsamus („gali būti“)

sąrašas taikant šią sąlygą nacionalinių vykdomosios valdžios institucijų priimtinų įrodymų, kuriuos reikia pateikti pagal „taisykles, kurias turi nustatyti valstybė narė“.

55 Komisija patikslina, jog Reglamentas Nr. 1546/88, iš dalies pakeistas Reglamentu Nr. 1033/89, aiškiai įtvirtina, kad SLOM gamintojas turi sugebėti įrodyti, kad savo ūkyje gali pagaminti prašomą referencinį kiekį, o šios sąlygos įvykdymą turi įvertinti Nyderlandų valdžios institucijos, kurios ją išaiškino kaip reiškiančią, jog gamyba turi būti atnaujinta pirminiame SLOM ūkyje ar tame pačiame organizaciniame ir ekonominiame vienete, kurio produkcija buvo įsipareigota neprekiauti, kaip tai patvirtino *College van Beroep voor het bedrijfsleven*. Ieškovai negali tvirtinti, jog Komisija yra atsakinga už tokį išaiškinimą, kurį pateikė Nyderlandų valdžios institucijos, kurios, be kita ko, neteigė, kad Bendrijos teisės aktai yra dviprasmiški.

56 Komisija konstatuoja, jog ieškovai nenurodė jokio argumento, kuriuo būtų siekiama įrodyti, kad Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnis yra neaiškus bei netikslus ir jiems neleido aiškiai žinoti savo teisių bei pareigų ir atitinkamai elgtis. Dėl savo reglamento Komisija mano, kad jis yra aiškus ir jame tiksliai nurodyti įrodymai, į kuriuos nacionalinės valdžios institucijos gali atsižvelgti vertindamos, ar gamintojas tenkina Tarybos reglamente įtvirtintą sąlygą sugebėti pagaminti prašomą referencinį kiekį savo ūkyje. Be to, Komisija savo triplike patikslina, kad patys ieškovai pripažino (žr. šio sprendimo 47 punktą), jog gamintojai prašomus referencinius kiekius turi galėti pagaminti panaudodami savo valdomus gamybos vienetus, nes, jų teigimu, dalis šiam tikslui naudotų vienetų turėjo būti tie, kuriuos jie turėjo įsipareigodami neprekiauti. Tokiomis aplinkybėmis Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnis, kuriuo siekiama vienintelio tikslo užtikrinti Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio įgyvendinimą, kaip ir pastaroji nuostata, yra aiškus ieškovams, o jo reikšmė yra ta, kurią nurodė Komisija, dėl to jie negali jos kaltinti veikus neteisėtai. Todėl ieškinys dėl žalos atlyginimo turi būti atmestas.

57 Dėl žalos ir priežastinio ryšio Komisija nurodo, kad net jeigu ieškovai teigia, jog visi jie galėjo pagaminti referencinį kiekį tame savo ūkyje, kuris buvo nurodytas pateikiant

prašymą skirti tokį kiekį, jų ieškinys neleidžia aiškiai nustatyti, ar jie galėjo pagaminti minėtą kiekį pirminiame SLOM ūkyje. Bet kuriuo atveju Nyderlandų valdžios institucijos nusprendė, kad jie neatnaujino pieno gamybos pirminiame SLOM ūkyje ar tai padarė nesavarankiškai, savo sąskaita ir savo rizika, o tai, beje, patvirtino Nyderlandų teismai. Todėl kadangi ieškovai netenkino Tarybos reglamente nustatytų sąlygų, jie negali teigti, kad egzistuoja priežastinis ryšys tarp patirtos žalos ir tariamai klaidingo Komisijos reglamento.

58 Galiausiai kalbėdama apie žalos dydį, Komisija pažymi, kad ieškinyje nėra pateikta pakankamai aplinkybių tam, kad ji galėtų suformuluoti savo poziciją. Ieškovai nepakankamai patikslino, kaip jie sugebėtų pagaminti nurodytą referencinį kiekį pirminiame SLOM ūkyje. Komisija nurodo, kad pageidauja savo nuomonę dėl žalos pobūdžio ir dydžio išsakyti vėliau, tolesnėje proceso eigoje.

Pirmosios instancijos teismo vertinimas

59 Reikia priminti, kad remiantis teismo praktika Bendrijos deliktinė atsakomybė dėl institucijų padarytos žalos, numatyta EB sutarties 215 straipsnio antrojoje pastraipoje (dabar – EB 288 antroji pastraipa), taikoma tuo atveju, kai tenkinamos visos sąlygos: veiksmai, kuriais kaltinamos institucijos, yra neteisėti, egzistuoja reali žala bei priežastinis ryšys tarp nurodytų veiksmų ir patirtos žalos (1982 m. rugsėjo 29 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Oleifici Mediterranei prieš EEB*, 26/81, Rink. p. 3057, 16 punktas; žr. 2006 m. gegužės 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Blom ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, T-87/94, Rink. p. II-1385, 102 punktą ir nurodytą teismo praktiką).

60 Be to, pagal nusistovėjusią teismo praktiką ieškovas Teisingumo Teismui turi pateikti įrodymų, kad būtų galima nustatyti, ar veiksmai, kuriais kaltinamos institucijos, yra neteisėti, ar buvo realiai patirta žala ir ar egzistuoja priežastinis ryšys tarp nurodytų

veiksmų ir patirtos žalos (1976 m. gegužės 21 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Roquette Frères prieš Komisiją*, 26/74, Rink. p. 677, 22–24 punktai ir 2007 m. gegužės 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Citymo prieš Komisiją*, T-271/04, Rink. p. II-1375, 159 punktas).

61 Taip pat reikia priminti, kad jeigu netenkinama viena iš šių kumuliacinių sąlygų, turi būti atmestas visas ieškinys, nesant reikalo nagrinėti kitų sąlygų (1994 m. rugsėjo 15 d. Teisingumo Teismo sprendimo *KYDEP prieš Tarybą ir Komisiją*, C-146/91, Rink. p. I-4199, 19 ir 81 punktai bei 2002 m. vasario 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Förde-Reederei prieš Tarybą ir Komisiją*, T-170/00, Rink. p. II-515, 37 punktas).

62 Kalbant apie pirmąją sąlygą, kurią reikia nagrinėti pirmiausia, pagal teismo praktiką reikalaujama įrodyti pakankamai akivaizdų teisės normos, suteikiančios privatiems asmenims teisių, pažeidimą (2000 m. liepos 4 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bergaderm ir Goupil prieš Komisiją*, C-352/98 P, Rink. p. I-5291, 42 punktas). Dėl reikalavimo, pagal kurį pažeidimas turi būti pakankamai akivaizdus, reikia nurodyti, jog lemiamas kriterijus yra aiškus ir sunkus atitinkamos Bendrijos institucijos diskrecijos ribų pažeidimas. Kai ši institucija turi tik labai mažą diskreciją, ar net iš viso jos neturi, net paprasto Bendrijos teisės pažeidimo gali pakakti nustatyti pakankamai akivaizdų pažeidimą (2002 m. gruodžio 10 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Komisija prieš Camar ir Tico*, C-312/00 P, Rink. p. I-11355, 54 punktas; 2001 m. liepos 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Comafrica ir Dole Fresh Fruit Europe prieš Komisiją*, T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ir T-225/99, Rink. p. II-1975, 134 punktas).

63 Šioje byloje ieškovai teigia, kad neteisėti veiksmai, kuriais kaltinama Komisija, yra atsargumo principo pažeidimas. Šiuo atveju, nors ieškovai tvirtina, kad Bendrijos atsakomybė kyla dėl Komisijos padaryto atsargumo principo pažeidimo, iš tikrųjų jie nurodo teisinio saugumo principą, nes kaltina Komisiją aptariamuose teisės aktuose neaiškiai ir netiksliai suformulavus specialaus referencinio kiekio skyrimo sąlygas.

64 Visų pirma reikia pažymėti, kad kaip teisėtų lūkesčių apsaugos principas yra teisės norma, suteikianti privatiems asmenims teisių, kurias pažeidus gali kilti Bendrijos deliktinė atsakomybė (2001 m. gruodžio 6 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Emesa Sugar prieš Tarybą*, T-43/98, Rink. p. II-3519, 64 punktas; taip pat žr. šio sprendimo 16 punkte minėto sprendimo *Mulder II* 15 punktą), taip ir teisinio saugumo principas yra teisės norma, suteikianti teisių privatiems asmenims.

65 Šiuo atžvilgiu reikia konstatuoti, jog teisinio saugumo principas yra pagrindinis Bendrijos teisės principas, kuris visų pirma reikalauja, kad teisės aktai būtų aiškūs ir tikslūs tam, kad teisės subjektai galėtų aiškiai žinoti savo teises bei pareigas ir atitinkamai elgtis (žr. 1981 m. liepos 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Gondrand ir Garancini*, 169/80, Rink. p. 1931 17 punktą; 1996 m. vasario 13 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Van Es Douane Agenten*, C-143/93, Rink. p. I-431, 27 punktą; 1997 m. spalio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Banque Indosuez ir kt.*, C-177/96, Rink. p. I-5659, 27 punktą; 2005 m. balandžio 14 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Belgija prieš Komisiją*, C-110/03, Rink. p. I-2801, 30 punktą ir 2007 m. birželio 21 d Teisingumo Teismo sprendimo *ROM-projecten*, C-158/06, Rink. p. I-5103, 25 punktą; 1997 m. liepos 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Interhotel prieš Komisiją*, T-81/95, Rink. p. II-1265, 61 punktą ir 2002 m. lapkričio 7 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Vela ir Tecnagrind prieš Komisiją*, T-141/99, T-142/99, T-150/99 ir T-151/99, Rink. p. II-4547, 391 punktą).

66 Šis teisinio saugumo reikalavimas taikomas ypač griežtai, kai jis susijęs su teisės aktu, galinčiu turėti finansinių pasekmių (šio sprendimo 65 punkte minėto sprendimo *ROM-projecten* 26 punktas).

67 Todėl reikia nustatyti, ar Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio redakcija aiškiai nustato specialaus referencinio kiekio skyrimo sąlygas.

68 Reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką, aiškinant Bendrijos teisės nuostatą, reikia atsižvelgti į jos formuluotę, kontekstą, ir tikslus (1996 m. liepos 30 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Bosphorus*, C-84/95, Rink. p. I-3953, 11 punktas ir šio sprendimo 65 punkte minėto sprendimo *Banque Indosuez ir kt.* 18 punktas).

69 Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad, kaip teisingai pažymėjo Komisija, kadangi Reglamentas Nr. 1546/88, iš dalies pakeistas Reglamentu Nr. 1033/89, yra taikymo reglamentas, nes įgyvendina Reglamentą Nr. 857/84, jis turi būti aiškinamas atsižvelgiant į pastarąjį reglamentą (2006 m. spalio 26 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Kibler*, C-275/05, Rink. p. I-10569, 20 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. 1991 m. spalio 22 d. Teisingumo Teismo sprendimo *von Deetzen*, C-44/89, Rink. p. I-5119, 14 punktą), kurio galiojimu, beje, šioje byloje nebuvo suabejota.

70 Šiuo atžvilgiu pirmiausia reikia nurodyti, kad Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalis numato, jog gamintojai, kurių atžvilgiu įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos laikotarpis, įgyvendinant pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiimtą įsipareigojimą, baigiasi po 1983 m. gruodžio 31 d. arba kai kuriais atvejais po 1983 m. rugsėjo 30 d., laikinai gauna specialų referencinį kiekį pagal tam tikras jame nustatytas sąlygas. Konkrečiai kalbant, šio reglamento 3a straipsnio 1 dalies a punktas numato, jog laikino specialaus referencinio kiekio skyrimui taikoma sąlyga, kad suinteresuotasis asmuo būtų nesustabdęs savo veiklos ar neperleidęs viso savo pieno ūkio prieš pasibaigiant įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos laikotarpiui (1994 m. sausio 27 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Herbrink*, C-98/91, Rink. p. I-223, 11 punktas).

71 Antra, Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalies b punktas patikslina kaip sąlygą skirti laikiną specialų referencinį kiekį, kad gamintojas, grįsdamas savo prašymą, turi pateikti įrodymų, jog savo ūkyje jis gali pagaminti prašomą referencinį kiekį.

72 Trečia, reikia priminti, kad Reglamento Nr. 857/84 3a straipsnio specialių referencinių kiekių sistema, Reglamentu Nr. 764/89 įvesta po to, kai buvo priimti šio sprendimo 6 punkte minėti sprendimai *Mulder I* ir *von Deetzen I*, tam, kad būtų užtikrintas specialaus referencinio kiekio skyrimas gamintojams, kurie referenciniais metais netiekė pieno vykdydami pagal Reglamentą Nr. 1078/77 prisiimtą įsipareigojimą, įtvirtina bendrąjį principą, pagal kurį kiekvienas referencinis kiekis turi būti susijęs su žemės sklypais, kurių atžvilgiu jis buvo suteiktas (šio sprendimo 70 punkte minėto sprendimo *Herbrink* 12 punktas).

73 Taigi iš Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, matyti, kad gamintojas, kuris įsipareigojo neprekiauti tam, kad gautų specialų referencinį kiekį, turi valdyti visą savo pirminį SLOM ūkį ar jo dalį ir įrodyti, kad jis gali pagaminti minėtą kiekį savo ūkyje.

74 Reikia konstatuoti, kad Reglamente Nr. 1546/88, iš dalies pakeistame Reglamentu Nr. 1033/89, visiškai neatsisakoma Reglamentu Nr. 857/84, iš dalies pakeistu Reglamentu Nr. 764/89, įtvirtintos sistemos.

75 Iš tikrųjų Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnis tik taiko Reglamente Nr. 857/84, iš dalies pakeistame Reglamentu Nr. 764/89, numatytus reikalavimus specialaus referencinio kiekio skyrimui ir primena, kad gamintojas turi įrodyti, jog jis tebevaldo visą tą patį ūkį ar jo dalį, kurį jis valdė tuo metu, kai buvo patenkintas jo prašymas skirti priemoką. Toliau šioje nuostatoje pateikiamas neišsamus sąrašas įrodymų, kurie gali patvirtinti gamintojo pajėgumą pagaminti prašomą referencinį kiekį, be kita ko, paminint: nuo įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos laikotarpio pabaigos jau įvykdytą tiesioginį pieno pardavimą ir (arba) tiekimą; ūkyje laikomą melžiamą bandą; pagal parengtą sėjomainos ir apsėjimo planą žole arba pašariniais pasėliais apželdintą ūkio plotą; nesant plėtros plano įvykdytas investicijas.

76 Taigi Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio trečiosios pastraipos trečioje įtraukoje esančią nuostatą, kad gamintojo pajėgumą pagaminti prašomą referencinį kiekį gali patvirtinti įrodymai apie žole ir (arba) pašariniais pasėliais apželdintą „ūkio“ plotą, galima suprasti kaip susijusią tik su tuo pačiu gamintojo valdomu ūkiu ar jo dalimi, kurį gamintojas valdė tuo metu, kai pateikė prašymą skirti priemoką. Todėl jos negalima aiškinti taip, kad minėta vieta arba plotai gali priklausyti ne gamintojo valdomam, bet kitam ūkiui.

77 Taip reikia aiškinti ir Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio 1 dalies trečiosios pastraipos antrą įtrauką, kuri reikalauja, kad melžiama banda, kuri irgi yra vienas iš įrodymų, leidžiančių nustatyti gamintojo pajėgumą pagaminti prašomą specialų referencinį kiekį, būtų laikoma „ūkyje“, o šią sąvoką taip pat reikia suprasti kaip reiškiančią visą gamintojo valdomą ūkį ar jo dalį, kurį gamintojas valdė tuo metu, kai buvo patenkintas prašymas skirti priemoką. Taigi šia nuostata siekiama išvengti būtent to, kad specialų referencinį kiekį gamintojas gamintų naudodamas gyvulius, laikomus ne savo valdomame, bet kitame ūkyje.

78 Tas pats taikytina ir Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio 1 dalies trečiosios pastraipos ketvirtoje įtraukoje numatytoms investicijoms, kurios dėl tų pačių kaip šio sprendimo 76 ir 77 punkte nurodytosios priežasčių turi būti susietos su atitinkamo gamintojo valdomu ūkiu ir todėl negali būti nuo jo atskirtos.

79 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, jog dėl ūkio perdavimo jį perleidžiant ar grąžinant pasibaigus nuomos sutarčiai Teisingumo Teismas jau nurodė, kad kiekvienai referencinių kiekių sistemai būdingas principas, pagal kurį referencinis kiekis perduodamas kartu su žemės sklypais, kurių pagrindu jis buvo skirtas, ir kad būtent siekiant užtikrinti šio principo taikymą ir specialaus referencinio kiekio srityje Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio 1 dalyje sugriežtinama Reglamento Nr. 857/84 3a straipsnio 1 dalyje nustatyta sąlyga, reikalaujant, kad gamintojas tebevaldytų visą tą patį ūkį ar jo dalį (šio sprendimo 70 punkte minėto sprendimo *Herbrink* 13 punktas).

80 Todėl Reglamento Nr. 1033/89 trečioje konstatuojamojoje dalyje patikslinama, kad „(specialaus referencinio kiekio) prašymą gali pateikti tik gamintojas, kuris valdo bent dalį tų pačių gamybos vienetų, kuriuos jis valdė pateikdamas prašymą skirti priemoką už įsipareigojimą neprekiauti ar rekonversiją“, ir kad „jei gamintojas nebevaldo šio ūkio, tai reiškia, remiantis priemokų sistemos logika, kad jis išreiškė savo ketinimą nutraukti pieno gamybą“.

81 Be to, gamintojas, norėdamas gauti specialų referencinį kiekį, turi tebevaldyti visą tą patį ūkį ar jo dalį, kurį jis valdė tuo metu, kai buvo patenkintas jo prašymas skirti priemoką, o ūkis Reglamento Nr. 857/84 12 straipsnio d punkto prasme – „tai visi vieno gamintojo valdomi gamybos vienetai, esantys geografinėje Bendrijos teritorijoje“.

82 Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 12 straipsnio c ir d punktuose pateiktos „gamintojo“ ir „ūkio“ sąvokų apibrėžtys parodo, kad gamintojas – tai ūkininkas, kuris pieno gamybos tikslais valdo visus gamybos vienetus ir yra pats už juos atsakingas (1992 m. liepos 9 d. Teisingumo Teismo sprendimo *Maier*, C-236/90, Rink. p. I-4483, 11 punktas ir 1997 m. sausio 23 d. Teisingumo Teismo sprendimo *St. Martinus Elten*, C-463/93, Rink. p. I-255, 17 punktas).

83 Taigi iš kartu skaitomų Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio 1 dalies nuostatų aiškiai matyti, jog laikino specialaus referencinio kiekio skyrimui taikoma sąlyga, kad suinteresuotasis gamintojas įrodytų, jog tebevaldo visą tą patį ūkį ar jo dalį, kurį (kurią) jis valdė tuo metu, kai buvo patenkintas jo prašymas skirti priemoką, t. y. kurio (kurios) atžvilgiu buvo prisiimtas įsipareigojimas neprekiauti ar pertvarkyti ūkį (šio sprendimo 42 punkte minėto sprendimo *O'Brien* 12 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. šio sprendimo 70 punkte minėto Teisingumo Teismo sprendimo *Herbrink* 12 ir 13 punktus; 2004 m. spalio 28 d. Teisingumo Teismo sprendimo *van den Berg prieš Tarybą ir Komisiją*, C-164/01 P, Rink. p. I-10225, 71 punktą; 2006 m. gruodžio 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Werners prieš Tarybą ir Komisiją*, T-373/94, Rink. p. II-4631, 81 punktą), ir kad jis įrodytų savo pajėgumą pagaminti prašomą referencinį kiekį savo ūkyje.

84 Šio sprendimo 17 punkte minėto sprendimo *O'Brien* 42 punkte Teisingumo Teismas patikslino, kad, kalbant apie galutinio specialaus referencinio kiekio skyrimą, Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 3 dalis turi būti aiškinama taip, kad gali būti atsižvelgta ir į gamybos vienetų, kurie buvo prijungti prie aptariamo ūkio nuo įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos laikotarpio pasibaigimo dienos iki laikino specialaus referencinio kiekio skyrimo dienos, pieno

pardavimą ar tiekimą, jeigu suinteresuotasis asmuo tebevaldo visą tą patį ūkį ar jo dalį, kurį (kurią) jis valdė tuo metu, kai buvo patenkintas jo prašymas skirti priemoką.

85 Iš viso, kas pasakyta, išplaukia, kad Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio 1 dalis, skaitoma atsižvelgiant į Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, 3a straipsnio 1 dalį, numato, jog pienas turi būti gaminamas pirminiame SLOM ūkyje (šio sprendimo 83 punkte minėto sprendimo *Werners prieš Tarybą ir Komisiją* 81 punktas; šiuo klausimu taip pat žr. šio sprendimo 42 punkte minėto sprendimo *O'Brien* 11 ir 12 punktus; šio sprendimo 70 punkte minėto sprendimo *Herbrink* 12 ir 13 punktus; šio sprendimo 83 punkte minėto sprendimo *van den Berg prieš Tarybą ir Komisiją* 71 punktą), o pastarasis prireikus gali apimti gamybos vienetus, valdomus gamintojų, atsakingų už juos specialaus referencinio kiekio skyrimo metu, t. y. vienetus, kurie turi apimti visą pirminį SLOM ūkį ar jo dalį.

86 Šis aiškinimas atitinka pačią sistemos sukūrimo esmę. Iš tikrųjų ji atsižvelgia į tai, kad specialus referencinis kiekis nesuteikiamas gamintojui, kuris nebeturi pirminio SLOM ūkio, nes taip jis išreiškė savo ketinimą nebeprekiauti pienu, todėl specialaus referencinio kiekio neskyrimas nebėra šios sistemos įtvirtinimo pasekmė. Be to, taip aiškinant atsižvelgiama ir į šio sprendimo 42 punkte minėtoje byloje *O'Brien* pateiktoje generalinio advokato F. G. Jacobs išvadoje (Rink. p. I-6266) išdėstytus argumentus, pagal kuriuos per laikotarpį, kai atitinkami gamintojai negamino pieno, jų ūkiuose iš tikrųjų įvyko pokyčių, tai Teisingumo Teismas patvirtino nuspręsdamas, kad į gamybos vienetų, kurie buvo prijungti prie aptariamo ūkio nuo įsipareigojimo neprekiauti ar rekonversijos laikotarpio pasibaigimo dienos iki laikino specialaus referencinio kiekio skyrimo dienos, pieno pardavimą ar tiekimą turėjo būti atsižvelgta, jeigu suinteresuotasis asmuo tebevaldo visą tą patį ūkį ar jo dalį, kurį (kurią) jis valdė tuo metu, kai buvo patenkintas jo prašymas skirti priemoką.

87 Galiausiai reikia pažymėti, kad rašytiniuose dokumentuose pateikti ieškovų argumentai iš esmės nenutolsta nuo šio sprendimo 70–86 punktuose nurodytos nagrinėjamų nuostatų reikšmės ir kad kritikuodami minėtas Bendrijos nuostatas jie veikiau

ginčija nacionalinių teismų pateiktą nurodytų Bendrijos nuostatų aiškinimą bei jų taikymą šioje byloje.

88 Kaip matyti iš šio sprendimo 44 ir 47 punktų, ieškovai iš tikrųjų tvirtina, kad iš Reglamento Nr. 1546/88, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 1033/89, 3a straipsnio 1 dalies išplaukia, jog laikino referencinio kiekio prašymą pateikęs asmuo nebeturėjo valdyti viso pirminio SKLOM ūkio. Jų teigimu, specialūs referenciniai kiekiai turėjo būti pagaminti panaudojant jų valdomus gamybos vienetus ir bent dalis šiam tikslui naudotų minėtų gamybos vienetų turėjo būti tie, kuriuos jie turėjo prisiimdami įsipareigojimą neprekiauti.

89 Iš viso, kas pasakyta, išplaukia, kad Komisija nepažeidė teisinio saugumo principo, todėl ieškinys turi būti atmestas.

90 Be to, netgi darant prielaidą, kad šie Bendrijos teisės aktai gali būti laikomi šiek tiek dviprasmiškais ar netiksliais, kiek tai susiję su specialių referencinių kiekių gaminimo sąlygomis tam, kad šie kiekiai būtų suteikti galutinai, reikia priminti, kad norint patraukti Bendriją atsakomybėn, reikia įrodyti pakankamai akivaizdų privatiems asmenims teisių suteikiančios teisės normos pažeidimą ir tai padaryti vadovaujantis šio sprendimo 62 punkte išvardytais reikalavimais.

91 Teisingumo Teismo praktika dėl Bendrijos deliktinės atsakomybės ir ypač dėl su ekonominės politikos pasirinkimu susijusių norminių aktų buvo suformuota atsižvelgiant į didelę diskreciją, kurią institucijos turi įgyvendindamos Bendrijos politiką (1996 m. kovo 5 d. Teisingumo Teismo sprendimas *Brasserie du pêcheur et Factortame*, C-46/93 ir C-48/93, Rink. p. I-1029, 44 punktas).

92 Siaurą Bendrijos atsakomybės už jos teisėkūros veiklą sampratą iš tiesų paaiškina tai, kad, pirma, ieškinių dėl žalos atlyginimo perspektyva, galima kiekvieną kartą, kai bendrasis Bendrijos interesas reikalauja imtis teisėkūros priemonių, galinčių pažeisti privačių asmenų interesus, turi neužkirsti kelio teisės aktų leidybos funkcijos vykdymui net ir tose srityse, kuriose egzistuoja teisminė aktų teisėtumo kontrolė, ir, antra, tokiame teisėkūros kontekste, kuriam būdinga didelė diskrecija, būtina Bendrijos politikai įgyvendinti, Bendrijos atsakomybė gali kilti, tik jei atitinkama institucija akivaizdžiai ir šiurkščiai pažeidė savo įgaliojimų ribas (1978 m. gegužės 25 d. Teisingumo Teismo sprendimo *HNL ir kt. prieš Tarybą ir Komisiją*, 83/76, 94/76, 4/77, 15/77 ir 40/77, Rink. p. 1209, 5 ir 6 punktai bei šio sprendimo 91 punkte minėto sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* 45 punktas).

93 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas, beje, patikslino, kad jo pateiktoje Bendrijos deliktinės atsakomybės taisyklių sistemoje atsižvelgiama visų pirma į reglamentuotinų situacijų sudėtingumą, teisės aktų taikymo bei aiškinimo sunkumus ir ypač į nagrinėjamo akto autoriaus diskrecijos apimtį (žr. šio sprendimo 91 punkte minėto sprendimo *Brasserie du pêcheur ir Factortame* 43 punktą; šio sprendimo 62 punkte minėtų sprendimų *Bergaderm ir Goupil prieš Komisiją* 40 punktą ir *Komisija prieš Camar ir Tico* 52 punktą).

94 Šioje byloje reikia konstatuoti, kad Komisija turėjo tik labai nedaug diskrecijos, nes, kaip matyti iš šio sprendimo 69 punkto, Reglamentas Nr. 1546/88, iš dalies pakeistas Reglamentu Nr. 1033/89, yra taikymo reglamentas, kuris tik įgyvendina Reglamentą Nr. 857/84.

95 Be to, šio sprendimo 69–78 punktuose jau konstatuota, kad Komisija tik taikė Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, nuostatas, vadovaudamasi jame nustatytais reikalavimais, todėl ji negali būti atsakinga dėl tariamo Bendrijos teisės pažeidimo.

96 Taigi Komisija nėra kalta dėl to, kad Reglamentui Nr. 1546/88, iš dalies pakeistam Reglamentu Nr. 1033/89, galbūt trūksta tikslumo ar aiškumo, nes ji tik laikėsi Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89.

97 Dėl Reglamento Nr. 857/84, iš dalies pakeisto Reglamentu Nr. 764/89, pakanka konstatuoti, kad ieškovai šiame ieškinyje visiškai neginčijo šio reglamento galiojimo tuo pagrindu, kad jis pažeidžia teisinio saugumo principą.

98 Kadangi ieškovai neįrodė, kad veiksmai, kuriais kaltinama Komisija, yra neteisėti, nereikia tikrinti, ar tenkinamos kitos atsakomybės sąlygos.

99 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad ieškinys turi būti atmestas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

100 Pagal Procedūros reglamento 87 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to prašė. Kadangi ieškovai pralaimėjo bylą, jie turi padengti bylinėjimosi išlaidas pagal Komisijos pateiktus reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

PIRMOSIOS INSTANCIJOS TEISMAS (penktoji kolegija)

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. Priteisti iš Alfonsius Alferink ir kitų 67 ieškovų, kurie išvardyti priede, bylinėjimosi išlaidas.

Vilaras Martins Ribeiro Jürimäe

Paskelbta 2008 m. birželio 26 d. viešame posėdyje Liuksemburge.

Kancleris Pirmininkas

E. Coulon M. Vilaras

PRIEDAS

G. Vloedgraven paveldėtojai,

W. L. A. van der Arend, gyvenantis Harmelen (Nyderlandai),

H. W. Bakker, gyvenantis Middelstum (Nyderlandai),

B. M. J. B. Beusmans, gyvenantis Noorbeek (Nyderlandai),

P. J. M. Biermans, gyvenantis Herkenbose (Nyderlandai),

J. A. A. de Bont, gyvenantis Riutene (Nyderlandai),

H. Boskma, gyvenantis Zvagvesteindėje (Nyderlandai),

B. A. Bouma, gyvenantis Berlikiume (Nyderlandai),

E. A. M. Bouma, gyvenantis Riutene,

J. A. Bouma, gyvenantis Ryde (Nyderlandai),

H. Buwalda, gyvenantis Franekeryje (Nyderlandai),

M. V. van Diederen, gyvenantis Doenrade (Nyderlandai),

R. Dusselaar, gyvenantis Wier (Nyderlandai),

J. van Duynhoven, gyvenantis Rijkevoort (Nyderlandai),

H. J. Frederiks, gyvenantis Laag Keppel (Nyderlandai),

G. J. M. Frieling, gyvenantis Deurningen (Nyderlandai),

T. de Groot, gyvenantis Kreilyje (Nyderlandai),

H. J. ten Hagen, gyvenantis Vintersveike (Nyderlandai),

H. J. ten Have, gyvenantis Beltrum (Nyderlandai),

P. A. J. N. Hendriks, gyvenantis Valkenburge (Nyderlandai),

H. Heringa, gyvenantis Leens (Nyderlandai),

O. Hoekstra, gyvenantis Oosternijkerk (Nyderlandai),

J. Hoekstra, gyvenantis Oosternijkerk,

W. H. C. M. Holtslag, gyvenantis Lelistade (Nyderlandai),

J. H. A. Huijsmans, gyvenantis Verte (Nyderlandai),

M. Huizinga, gyvenantis Firdgum (Nyderlandai),

G. J. Hulter, gyvenantis Den Velde (Nyderlandai),

P. J. M. Janssen, gyvenantis Wanssum (Nyderlandai),

G. C. de Jongh, gyvenantis Marnesėje (Nyderlandai),

C. de Keijzer, gyvenantis Noordgouwe (Nyderlandai),

P. Kemp, gyvenantis Brekelene (Nyderlandai),

W. Koopmans-Hut, gyvenantis Ezinge (Nyderlandai),

H. J. Leemkuil, gyvenantis Winterswijk-Miste (Nyderlandai),

J. A. J. Leijten, gyvenantis Bant (Nyderlandai),

G. J. Loozeman, gyvenantis Kalantsoge (Nyderlandai),

A. Lukens Folkers, gyvenantis Vlagtwedde (Nyderlandai),

P. L. Marinussen, gyvenantis Grijpskerke (Nyderlandai),

G. J. Meijer, gyvenantis Usquert (Nyderlandai),

W. H. J. Mulder, gyvenantis Haarzuilens (Nyderlandai),

Th. Neelen, gyvenantis Nunhem (Nyderlandai),

G. J. Nijboer, gyvenantis Ane (Nyderlandai),

A. Nijboer, gyvenantis Ane,

B. Oude Kotte, gyvenantis Fleringen (Nyderlandai),

J. H. M. Roebroek, gyvenantis Schimmert (Nyderlandai),

F. M. C. Rommens, gyvenantis Reisbergene (Nyderlandai),

J. A. C. M. Soffers, gyvenantis Reisbergene,

J. G. Rompelberg, gyvenantis Noorbeek,

M. J. Scheele, gyvenantis Mensingeweer (Nyderlandai),

J. van Sinderen, gyvenantis Ternarde (Nyderlandai),

J. W. M. Smeets, gyvenantis Papenhoven (Nyderlandai),

W. C. G. M. Stoffelen, gyvenantis Ottersum (Nyderlandai),

J. H. Thomassen, gyvenantis Bemelen (Nyderlandai),

J. H. van Til, gyvenantis Eppenhuizen (Nyderlandai),

K. J. Veenkamp, gyvenantis Thesinge (Nyderlandai),

J. T. F. J. op 't Veld, gyvenantis Vlodrop (Nyderlandai),

J. P. W. Vrencken, gyvenantis Beke (Nyderlandai),

O. Vries, gyvenantis Engwierum (Nyderlandai),

K. Vries, gyvenantis Engwierum,

M. W. De Weerd, gyvenantis Tollebeek (Nyderlandai),

A. M. Weijenberg-Pleijers, gyvenantis Wittem (Nyderlandai),

H. F. W. M. Wennekers, gyvenantis Kreilyje,

R. W. Werners, gyvenantis Mepelyje (Nyderlandai),

C. H. L. Wijnen, gyvenantis Masbrėje (Nyderlandai),

L. G. H. Willems, gyvenantis Ulestraten (Nyderlandai),

J. G. Wilman, gyvenantis Engwierum,

D. Wilman, gyvenantis Engwierum,

J. M. P. Wolfs, gyvenantis Gronsveld (Nyderlandai).